

Natuurregeling en aanbevelingen voor windmolenparken

Bij de aanleg en het gebruik van een windmolenpark zijn schadelijke effecten op natuurwaarden te verwachten, met name op vogels en vleermuizen. Voor vrijwel ieder (grootschalig) windmolenpark is daarom een vergunning nodig voor [flora- en fauna-activiteit](#) en soms ook voor [Natura 2000-activiteit](#). Daarnaast geldt altijd de [zorgplicht](#). En kunnen er regels van toepassing zijn vanuit de [Omgevingsverordening provincie Utrecht](#).

In dit document hebben we de voor de aanleg en het gebruik van een windmolenpark meest relevante informatie als het gaat om [natuurregeling](#) verzameld. We hebben ons voor deze webpagina geconcentreerd op de regels uit de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving. De regels uit de [Omgevingsverordening provincie Utrecht](#) zijn echter ook van toepassing.

Via de [vergunningenchecker van het Omgevingsloket](#) krijgt u inzicht in de benodigde toestemmingen voor de aanleg en het gebruik van een windmolenpark. In het [Vergunningenloket van de provincie Utrecht](#) vindt u meer informatie over de toestemmingen waarvoor de provincie Utrecht het bevoegd gezag is.

De informatie in dit document is bedoeld als hulpmiddel om natuurregeling al in een vroeg stadium bij de haalbaarheidsinschatting en planvorming van een windmolenpark te betrekken. Er kunnen geen rechten aan deze informatie worden ontleend.

Inhoud

Inhoud.....	2
Mogelijke schadelijke effecten van windmolens op natuurwaarden	3
Doden van dieren	3
Impact op instandhouding Natura 2000-gebied.....	4
Kappen van houtopstanden	4
Aantasten van leefgebied.....	4
Indirecte effecten.....	5
Tips voor een zo soepel mogelijk proces	5
Betrek het natuuraspect in een vroeg stadium van de planvorming.....	5
Vraag alle eventueel benodigde toestemmingen aan.....	5
Laat het ecologisch onderzoek zo snel mogelijk starten	5
Betrek (lokale) natuurbeschermingsorganisaties bij uw plannen.....	5
Relevante procedurele aandachtspunten voor windmolenparken	6
Bevoegd gezag	6
Enkelvoudige aanvragen of meervoudige aanvraag	6
Gemeentelijke coördinatieregeling bij wijziging omgevingsplan	6
Aandachtspunten inhoud vergunningaanvraag voor windmolenparken.....	7
Flora- en fauna-activiteit - Beoordelingsregels	7
Flora- en fauna-activiteit - Staat van instandhouding - ORNIS-criterium.....	7
Flora- en fauna-activiteit - Staat van instandhouding - Cumulatieve effecten.....	7
Flora- en fauna-activiteit - Aan te leveren gegevens	7
Natura 2000- activiteit - Passende beoordeling.....	8
Natura 2000-activiteit - AERIUS-berekening	8
Natura 2000-activiteit - Beoordelingsregels.....	8
Natura 2000-activiteit - Instandhoudingsdoelstellingen - Cumulatieve effecten	9
Natura 2000-activiteit - Aan te leveren gegevens.....	9
Vragen of hulp nodig?.....	10

Mogelijke schadelijke effecten van windmolens op natuurwaarden

Windmolens kunnen op verschillende momenten schadelijke effecten op natuurwaarden hebben:

- door de voorbereidende werkzaamheden en de daaraan verbonden installaties en faciliteiten (o.a. toegangswegen, bekabeling, ruimtebeslag);
- door de windmolen als object;
- door het draaien van de windmolens;
- door het onderhoud aan de windmolens en de daaraan verbonden installaties en faciliteiten (o.a. toegangswegen, bekabeling, ruimtebeslag);
- door de ontmanteling van bestaande windmolens.

De meest relevante schadelijke effecten zijn:

- doden van dieren;
- impact op instandhouding Natura 2000-gebied;
- kappen van houtopstand(en);
- aantasten van leefgebied;
- indirecte effecten zoals lichtuitstraling, geluid, verandering in hydrologie (grondwateronttrekking veroorzaakt door verdroging van de toplaag door verandering in gebruik), trillingen en barrièrevorming.

Doden van dieren

Windmolens kunnen leiden tot barotrauma (dodelijke verwonding door luchtdrukverschillen bij vleermuizen) en/of tot aanvaringslachtoffers bij met name vogels en vleermuizen. Het opzettelijk doden van beschermde diersoorten is verboden. Zie artikel [5.1, tweede lid, onder g](#), van de Omgevingswet en de artikelen [11.37, eerste lid, onder a](#), [11.46, eerste lid, onder a](#), en [11.54, eerste lid, onder a](#), van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Onder 'opzet' wordt in deze context ook voorwaardelijke opzet verstaan. Dit betekent dat het niet alleen gaat om het moedwillig doden van dieren (dit zal nooit de bedoeling zijn van een ontwikkelaar en een exploitant van een windmolenpark), maar dat het verbod ook overtreden wordt als redelijkerwijs voorzien kan worden dat dieren gedood worden bij de aanleg of het gebruik van het windmolenpark.

Alle van nature in het wild voorkomende vogels en vleermuizen zijn beschermd. Hierdoor kan er redelijkerwijs vanuit gegaan worden dat er bij elk windmolenpark sprake zal zijn van het opzettelijk doden in de zin van de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving. Er is daarom in de praktijk altijd een vergunning nodig voor flora- en fauna-activiteit. Voor welke diersoorten u de vergunning moet aanvragen, blijkt uit het ecologisch onderzoek ([flora- en fauna quickscan](#) en/of [natuurwaardenonderzoek](#)).

Alleen wanneer de kans heel klein is dat er slachtoffers vallen, kan er sprake zijn van niet-opzettelijke doding. Dan is voor die diersoort geen vergunning flora- en fauna-activiteit nodig. Het gaat dan bijvoorbeeld om minder dan 1 dierlijk slachtoffer over een aantal jaren. Dit verschilt per casus.

U moet zich daarnaast houden aan de specifieke [zorgplicht](#) flora- en fauna-activiteit. Zie artikel [11.27](#) van het Besluit activiteiten leefomgeving. U kunt hieraan [invulling](#) geven door bijvoorbeeld de bouwwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, door het gebruik van rijplaten en boombescherming en door het instellen van een stilstandsvoorziening (waarbij de windmolen tijdelijk wordt uitgeschakeld) als dit de negatieve effecten kan beperken. Ecologisch onderzoek kan inzichtelijk maken hoe u dit kunt waarborgen als ontwikkelaar/uitvoerder.

Algemene informatie (voorwaarden, aanvragen, benodigde gegevens, procedure, termijnen) over de regels voor flora- en fauna-activiteit vindt u op [Werkzaamheden met gevolgen voor beschermde dieren of planten \(flora- en fauna-activiteit\)](#). Specifieke informatie voor vergunningaanvragen voor windmolenparken vindt u bij [Aandachtspunten inhoud vergunningaanvraag](#).

Impact op instandhouding Natura 2000-gebied

Een Natura 2000-gebied kan aangewezen zijn als leefgebied voor een populatie van een bepaalde grootte van bijvoorbeeld een vogelsoort (instandhoudingsdoelstelling). Foerageert die vogelsoort buiten het Natura 2000-gebied en kan deze vogelsoort het foerageergebied niet of veel minder goed bereiken door de windmolens? Dan kan dit gevolgen hebben voor de geschiktheid van het leefgebied in het Natura 2000-gebied. Mogelijk kan dit de doelstelling voor het Natura 2000-gebied (significant) raken. Dan is een vergunning nodig voor een Natura 2000-activiteit (artikel [5.1, eerste lid, onder e](#)).

U moet zich ook houden aan de specifieke [zorgplicht](#) Natura 2000-activiteit. Zie artikel [11.6](#) van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Algemene informatie (voorwaarden, aanvragen, benodigde gegevens, procedure, termijnen) over de regels voor Natura 2000-activiteit vindt u op de webpagina [Activiteiten met gevolgen voor Natura 2000-gebied](#). Kijk bij [Aandachtspunten inhoud vergunningsaanvraag](#) voor specifieke informatie voor vergunningaanvragen voor windmolenparken.

Kappen van houtopstanden

Wanneer voor de aanleg van een windmolenpark buiten de [bebouwingscontour houtkap](#) (voorheen bebouwde kom houtopstanden) [houtopstanden](#) geveld moeten worden dan moet u daarvan in ieder geval een melding (kapmelding) doen. Daarnaast kan bij de aanleg van een windmolenpark vaak niet voldaan worden aan de verplichting de houtopstand op dezelfde locatie te herbeplanten (zie artikel [11.129](#) van het Besluit activiteiten leefomgeving).

In dat geval moet u:

- of een maatwerkvoorschrift aanvragen waarmee u verzoekt van deze verplichting af te wijken en herbeplanting op een andere locatie toe te staan. Zie [artikel 11.119, tweede lid](#), van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- of een maatwerkvoorschrift aanvragen waarmee u verzoekt van de herbeplantingsverplichting af te wijken. Zie [artikel 11.130](#) van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Daarnaast moet u zich houden aan de [regels voor houtopstanden](#) in de Omgevingsverordening van de provincie Utrecht. U moet zich ook houden aan de specifieke [zorgplicht](#) houtopstand vellen. Zie artikel [11.116](#) van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Algemene informatie (voorwaarden, aanvragen, benodigde gegevens, procedure, termijnen) over de regels voor houtopstand vellen buiten de bebouwingscontour houtkap vindt u op de webpagina [Boom, struik, houtwal, haag, knotwilg, wegberm kappen, snoeien, aanpassen of verwijderen](#).

Aantasten van leefgebied

Wanneer de windmolens en de daarbij behorende voorzieningen geplaatst worden op plekken waar zich bijvoorbeeld nesten, vaste voortplantingsplaatsen, winterrustplaatsen, rustplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes van beschermde diersoorten, groeiplaatsen van beschermde planten of beschermde habitattypen bevinden, kan het zijn dat u het volgende nodig heeft:

- voor het (opzettelijk) vernielen van essentiële functies en essentieel leefgebied: een vergunning flora- en fauna-activiteit. Zie artikel [5.1, tweede lid, onder g](#), van de Omgevingswet en de artikelen [11.37, eerste lid, onder b](#), [11.46, eerste lid, onder d](#), en [11.54, eerste lid, onder b](#), van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- voor het vernielen van planten: een vergunning flora- en fauna-activiteit. Zie artikel [5.1, tweede lid, onder g](#), van de Omgevingswet en de artikelen [11.46, eerste lid, onder e](#), en [11.54, eerste lid, onder c](#), van het Besluit activiteiten leefomgeving;

- voor het realiseren van een project met significante effecten voor een Natura 2000-gebied: een vergunning voor een Natura 2000-activiteit. Zie artikel [1.1](#), [bijlage A. Begrippenlijst](#) en [5.1, tweede lid, onder e](#), van de Omgevingswet.

Indirecte effecten

De aanleg en het gebruik van windmolens kunnen ook indirecte effecten hebben op natuurwaarden. Denk bijvoorbeeld aan lichtuitstraling, geluid en hydrologische effecten. Maar ook aan trillingen als gevolg van de werkzaamheden. En barrièrevorming wanneer een windmolenpark gepland is op bijvoorbeeld een locatie tussen de plassen waar ganzen slapen en het grasland waar ze foerageren of als het windmolenpark in een trekroute van vogels wordt geplaatst. Daarnaast moet u altijd de mogelijk nadelige gevolgen van [stikstofdepositie](#) voor zowel de aanlegfase als de exploitatiefase onderzoeken. Laat hiervoor in ieder geval een [AERIUS-berekening](#) uitvoeren. Kijk daarom niet alleen naar de locatie van het windmolenpark, maar ook naar de effecten op beschermde dieren- en plantensoorten, leefgebieden en habitats in de omgeving. Neem deze indirecte effecten ook mee in het ecologisch onderzoek ([flora- en fauna quickscan](#) en/of [natuurwaardenonderzoek](#)) en in de eventuele [AERIUS-berekening](#).

Tips voor een zo soepel mogelijk proces

Betrek het natuuraspect in een vroeg stadium van de planvorming

Bij voorkeur vóór een definitieve locatiekeuze gemaakt wordt. De behandeling van de vergunningaanvragen kan hierdoor soepeler verlopen en de plannen kunnen nog aangepast worden aan de vereisten uit de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving en het Besluit kwaliteit leefomgeving. Vraag daarvoor een vooroverleg met de provincie Utrecht aan zodat u uw plannen kunt bespreken. Neem hiervoor contact op met het team Vergunningverlening Natuur en Landschap via servicebureau@provincie-utrecht.nl.

Vraag alle eventueel benodigde toestemmingen aan

Het is de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer(s) om onderzoek te laten doen naar de mogelijke schadelijke effecten van het windmolenpark en daarvoor de benodigde toestemmingen aan te vragen. Neem hiervoor contact op met een erkend ecologisch adviesbureau. En [vraag vervolgens de vergunning aan](#) voor alle diersoorten en plantensoorten waarvoor mogelijk schadelijke effecten kunnen ontstaan door het windmolenpark.

Laat het ecologisch onderzoek zo snel mogelijk starten

Om de effecten te kunnen beoordelen is ecologisch (veld)onderzoek ([flora- en fauna quickscan](#) en/of [natuurwaardenonderzoek](#)) noodzakelijk. Houd er rekening mee dat veldonderzoek meestal alleen in een bepaalde periode van het jaar kan plaatsvinden en dat dit dus geruime tijd in beslag kan nemen. Daarnaast moet het onderzoek op het moment van de vergunningaanvraag nog actueel (maximaal 3 jaar oud) zijn. Neem hiervoor contact op met een [ecologisch deskundige](#) van een erkend ecologisch adviesbureau.

Betrek (lokale) natuurbeschermingsorganisaties bij uw plannen

Betrek (lokale) natuurbeschermingsorganisaties en milieubeschermingsorganisaties bij uw plannen voor een windmolenpark. Zij hebben vaak veel kennis over het gebied en de diersoorten die zich daar bevinden.

Relevante procedurele aandachtspunten voor windmolenparken

Bevoegd gezag

Vraag de vergunning(en)/maatwerkvoorschriften aan in de provincie waar het windmolenpark hoofdzakelijk ligt. Bij een grondgebiedoverstijgend windmolenpark (dus in meerdere provincies) vraagt die provincie vervolgens – voordat een vergunning verleend wordt – advies aan de andere betrokken provincies. Dit geldt voor een vergunning flora- en fauna-activiteit en een vergunning Natura 2000-activiteit. Zie [artikel 4.19](#) van het Omgevingsbesluit.

Enkelvoudige aanvragen of meervoudige aanvraag

Voor de aanleg en het gebruik van een windmolenpark heeft u hoogstwaarschijnlijk van de gemeente een vergunning voor een bouwactiviteit en/of een vergunning voor een omgevingsplanactiviteit nodig. U kunt deze los aanvragen van de vergunning flora- en fauna-activiteit, de eventuele vergunning Natura 2000-activiteit, de eventuele kapmelding en/of de eventuele aanvraag maatwerkvoorschriften houtopstand kappen. Dit zijn dan [enkelvoudige aanvragen](#). Deze laatste vier toestemmingen komen na indienen via het [Omgevingsloket](#) direct bij de provincie binnen.

U kunt er ook voor kiezen alles in één keer tegelijkertijd aan te vragen bij de gemeente. Dit is een [meervoudige aanvraag](#). De gemeente vraagt de provincie dan om [advies en instemming](#) voor de flora- en fauna-activiteit en de eventuele Natura 2000-activiteit. Een eventuele kapmelding en/of aanvraag maatwerkvoorschriften houtopstand kappen die gedaan is via het Omgevingsloket gaat altijd direct naar de provincie.

In de toetsing van de vergunning bij een enkelvoudige aanvraag of een meervoudige aanvraag zit geen verschil. U kunt pas starten met de werkzaamheden als alle benodigde vergunningen en eventuele maatwerkbesluiten verleend zijn.

Houd er bij de planning van de werkzaamheden rekening mee dat belanghebbenden bezwaar kunnen indienen tegen een vergunning. Hiervoor hebben zij tot 6 weken na de verzenddatum van het besluit de tijd. In die 6 weken kunnen bezwaarmakers een voorlopige voorziening aanvragen bij de rechtbank. De voorzieningenrechter van de rechtbank kan dan beslissen de werkzaamheden waarvoor de vergunning verleend is, stil te leggen. Daarnaast kan in heel specifieke gevallen (dit is maatwerk) in het besluit opgenomen worden dat de werkzaamheden pas vanaf 4 weken nadat een vergunning aan de aanvrager bekend gemaakt is, uitgevoerd kunnen worden. Dit volgt uit [artikel 16.79 van de Omgevingswet](#).

Gemeentelijke coördinatierегeling bij wijziging omgevingsplan

Heeft u voor de aanleg en het gebruik van het windmolenpark ook een wijziging van het omgevingsplan nodig? Dan kan de gemeente de besluitvorming in deze verschillende procedures coördineren door het nemen van een coördinatiebesluit. Zie [artikel 16.8, eerste lid](#), van de Omgevingswet en [artikel 3:20, onder b](#), van de Algemene wet bestuursrecht. Hierdoor kunnen de verschillende procedures gelijk oplopen en kan het omgevingsplan tegelijkertijd vastgesteld worden met het verlenen van de vergunningen. De gemeente kan andere bestuursorganen verzoeken de behandeling van hun vergunningaanvragen (zoals die voor een flora- en fauna-activiteit en/of een Natura 2000-activiteit) mee te laten lopen.

Wanneer de coördinatierегeling toegepast wordt, wordt de rechtsbescherming gebundeld. Dit betekent dat tegen alle besluiten die gecoördineerd voorbereid zijn meteen en in één keer beroep kan worden ingediend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Hierdoor kan de totale besluitvorming verkort worden.

Aandachtspunten inhoud vergunningaanvraag voor windmolenparken

Flora- en fauna-activiteit - Beoordelingsregels

Een vergunning voor een flora- en fauna-activiteit kan alleen verleend worden als voldaan is aan alle drie de onderstaande voorwaarden:

1. U kunt aantonen dat er geen andere bevredigende oplossing is voor de ruimtelijke ingreep dan het op deze manier, op deze plek en met deze planning uitvoeren van de ruimtelijke ingreep en de bijbehorende werkzaamheden.
2. U kunt aantonen dat de ruimtelijke ingreep en bijbehorende werkzaamheden nodig zijn (er is sprake van een wettelijk belang) en dat dit belang zwaarder weegt dan de bescherming van de aanwezige beschermde dieren- en plantensoort(en). Welk wettelijk belang van toepassing kan zijn, is afhankelijk van het beschermingsregime van de [beschermde dier- of plantensoort](#) en staat in het [Besluit kwaliteit leefomgeving](#). Windenergie uit windmolenparken draagt bij aan het tegengaan van klimaatverandering. Hiermee wordt het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid gediend;
3. De ruimtelijke ingreep en de bijbehorende werkzaamheden leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de populaties beschermde dieren- en plantensoorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied. En er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Verkeren de dieren- en plantensoorten al in een ongunstige staat van instandhouding? Dan moet u kunnen aantonen dat de additionele sterfte door de windmolens geen negatieve invloed heeft op de betrokken populatie.

Flora- en fauna-activiteit - Staat van instandhouding - ORNIS-criterium

Voor de beoordeling van het effect op de staat van instandhouding wordt vaak het ORNIS-criterium gebruikt. Dit criterium:

- houdt in dat de sterfte als gevolg van het project niet meer mag bedragen dan 1% van de natuurlijke sterfte van de betreffende populatie van een diersoort;
- is opgesteld voor vogels, maar kan volgens de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ook gebruikt worden voor vleermuizen;
- moet toegepast worden op de populatiegrootte en op het toekomstperspectief: wordt het natuurlijk verspreidingsgebied niet kleiner? En blijft er voldoende habitat over om het voortbestaan van de populaties te kunnen blijven garanderen?

Flora- en fauna-activiteit - Staat van instandhouding - Cumulatieve effecten

Op basis van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn geldt dat bij de bepaling van de staat van instandhouding rekening gehouden moet worden met de som van de invloeden die op de populaties van betrokken dier- en plantensoorten inwerken en op de lange termijn een verandering kunnen veroorzaken in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort. Hieruit kan afgeleid worden dat u in ieder geval bij de dieren- en plantensoorten die vallen onder de Habitatrichtlijn moet kijken naar de cumulatie met andere projecten.

Flora- en fauna-activiteit - Aan te leveren gegevens

Informatie over welke gegevens u moet aanleveren bij de vergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit vindt u:

- in [§ 7.2.8a.2. Algemeen flora- en fauna-activiteiten: modules](#) van de Omgevingsregeling;
- in het bijlagen-onderdeel van het formulier voor de vergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit in het [Omgevingsloket](#);

- op de [webpagina over flora- en fauna-activiteit](#);
- in de [handleiding aanvraag ontheffing soortenbescherming](#) (binnenkort komt hiervan de Omgevingswet-versie beschikbaar).

Natura 2000- activiteit - Passende beoordeling

Windparken binnen Natura-2000 gebieden zijn niet toegestaan, maar Natura 2000-gebieden hebben externe werking. Kan de aanleg en het gebruik van het windmolenpark afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen hebben voor een (of meerdere) Natura 2000-gebied(en)? Dan moet u een passende beoordeling laten opstellen. Hierin wordt specifiek aangegeven wat de gevolgen zijn van het windmolenpark voor de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden. Zie [artikel 16.53c](#) van de Omgevingswet. Passende beoordeling:

- is een ecologisch onderzoek dat de invloed aangeeft van het project op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied;
- gaat over de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied en het ecologisch functioneren van het Natura 2000-gebied als geheel;
- behandelt de instandhoudingsdoelstellingen, behoudsdoelstellingen en de eventuele uitbreidingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Alle drie mogen niet in het geding komen bij de uitvoering van het project;
- beschrijft alle aspecten van het project die op zichzelf of in combinatie met andere plannen of projecten de instandhoudingsdoelstellingen in gevaar kunnen brengen. Ook van projecten en activiteiten die nog niet of deels uitgevoerd zijn;
- beoordeelt per project de gevolgen, omdat elk project uniek is;
- bevat duidelijke en definitieve conclusies;
- moet opgesteld worden op basis van de meest actuele wetenschappelijke kennis en ecologische onderbouwing;
- moet elke redelijke wetenschappelijke twijfel wegnemen over de gevolgen van de geplande werkzaamheden en maatregelen voor het betrokken Natura 2000-gebied.

Natura 2000-activiteit - AERIUS-berekening

Is er door de aanleg en het gebruik van het windmolenpark sprake van [stikstofdepositie](#)? Dan moet u een [AERIUS-berekening](#) laten uitvoeren. Hiermee wordt bepaald of mogelijk sprake is van significante effecten waardoor voor dit aspect een vergunningplicht geldt.

Natura 2000-activiteit - Beoordelingsregels

In principe kan een vergunning voor een Natura 2000-activiteit alleen verleend worden als uit de passende beoordeling de zekerheid blijkt dat het project de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden niet aantast. Bij deze beoordeling kunnen mitigerende en compenserende maatregelen meegenomen worden.

- Mitigerende maatregelen: maatregelen om te voorkomen dat negatieve effecten optreden of om deze negatieve effecten te verminderen.
- Compenserende maatregelen: maatregelen elders om de gevolgen van de schadelijke effecten "te herstellen".

Van deze hoofdregel (uit de passende beoordeling blijkt de zekerheid dat het project de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden **niet** aantast) kan alleen afgeweken worden als voldaan wordt aan alle drie de onderstaande voorwaarden:

1. Er zijn geen andere bevredigende oplossingen;
2. Het project is noodzakelijk om dwingende redenen van groot openbaar belang; en

3. Er moeten compenserende maatregelen worden getroffen om de algehele samenhang van het Natura 2000-gebied te waarborgen.

Zijn er prioritaire habitats of prioritaire diersoorten aangetroffen? Dan geldt de tweede voorwaarde niet. In plaats daarvan geldt dan, naast de twee hierboven genoemde voorwaarden, de volgende vervangende tweede voorwaarde:

- Het project is noodzakelijk in relatie tot de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of in verband met voor het milieu wezenlijk gunstige effecten, of vanwege andere dwingende redenen van openbaar belang, na advies van de Europese Commissie.

Is de conclusie dat er sprake is van negatieve effecten? Dan moet u deze mitigeren en compenseren. Deze mitigerende en compenserende maatregelen moeten ook 'passend beoordeeld' zijn, oftewel er moet:

- aangetoond worden dat de mitigerende en compenserende maatregelen effectief zijn;
- duidelijk zijn wie verantwoordelijk is voor deze mitigerende en compenserende maatregelen;
- duidelijk zijn hoe en wanneer de compenserende maatregelen uitgevoerd worden. Houd er rekening mee dat het noodzakelijk kan zijn dat deze compenserende maatregelen gereed zijn voordat het windmolenpark aangelegd of in gebruik genomen wordt;
- aangeven zijn hoe de monitoring van de werking van de maatregelen zal plaatsvinden; en
- aangeven zijn hoe de resultaten van de monitoring meegenomen zullen worden in het proces.

Natura 2000-activiteit - Instandhoudingsdoelstellingen - Cumulatieve effecten

De cumulatietoets is vastgelegd in de Habitatrichtlijn en daarmee in de Omgevingswet opgenomen. De effecten van activiteiten in en buiten Natura 2000 gebieden op de instandhoudingsdoelstellingen van soorten en habitattypen moeten in gezamenlijkheid en als optelsom worden getoetst. De effecten mogen per project/activiteit en in cumulatie met andere projecten/activiteiten geen negatief effect hebben op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen.

Voor windmolenparken nabij Natura 2000 gebieden zijn de cumulatietoetsen voor aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels en de cumulatietoets voor stikstofdepositie het meest gangbaar. Voor aanvaringslachtoffers voor vogels en vleermuizen wordt getoetst of het aantal slachtoffers per soort in het windpark in cumulatie met omliggende windparken het ORNIS criterium niet overschrijdt. De reeds vergunde maar nog niet gerealiseerde windparken in een straal van 30 km om het nieuw aan te leggen windpark worden in deze cumulatie meegenomen.

Voor de stikstofdepositie wordt berekend (AERIUS-berekening) hoeveel stikstof neerslaat op nabijgelegen Natura 2000-gebieden en of dat in cumulatie met andere projecten in de omgeving de toegestane depositiewaarden niet overschrijdt.

Als naast stikstof en aanvaringslachtoffers ook andere negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen worden verwacht dan dienen die ook in cumulatie te worden getoetst. Denk bijvoorbeeld aan verstoring van weidevogels, barrièrewerking voor trekvogels, geluid van de molens bovenop geluid van verkeer, of ecologische gevolgen van vernatting/verdroging of compactering van de grond door aanleg en aanwezigheid van onderhoudswegen, molenstandplaats en kraanopstelplaatsen.

Natura 2000-activiteit - Aan te leveren gegevens

Informatie over welke gegevens u moet aanleveren bij de vergunningaanvraag Natura 2000-activiteit vindt u:

- in [paragraaf 7.2.8a.1. Natura 2000-activiteit](#) van de Omgevingsregeling;
- in het bijlagen-onderdeel van het formulier voor de vergunningaanvraag Natura 2000-activiteit in het [Omgevingsloket](#);
- op de [webpagina over Natura 2000-activiteit](#).

Vragen of hulp nodig?

- Heeft u een inhoudelijke vraag over het **aanvragen van een vergunning**? Neem dan contact met de provincie op via vergunningen@provincie-utrecht.nl of 030 258 91 11 (vraag naar het team Vergunningverlening Natuur en Landschap).
- Heeft u een vraag over **stikstof en het aanvragen van een vergunning Natura 2000-activiteit in de provincie Utrecht**? Neem dan contact op met de provincie via stikstof@provincie-utrecht.nl.
- Heeft u behoefte aan een kort **ecologisch advies**? Neem dan contact op met de omgevingsdienst van de gemeente(n) van de planlocatie(s) van het windmolenpark. Dit is of de [Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht \(RUD\)](#) of de [Omgevingsdienst regio Utrecht \(ODRU\)](#).
- Heeft u een **complexe aanvraag**? Bijvoorbeeld omdat het gaat om een grootschalig en/of complex project? Vraag dan een **vooroverleg** bij de provincie Utrecht aan. Stuur daarvoor een e-mail naar servicebureau@provincie-utrecht.nl. Geef daarin kort aan om welke werkzaamheden en locatie het gaat en welke concrete vraag u heeft. En stuur indien beschikbaar de informatie (stukken) mee die uw vraag verduidelijkt. Dan kunnen we beoordelen of het vooroverleg nodig is in uw situatie.
- Heeft u een vraag over het **indienen van een aanvraag of over de status van uw aanvraag**? Neem dan contact op met het servicebureau van het team Vergunningverlening Natuur en Landschap via servicebureau@provincie-utrecht.nl of 030 258 91 11 (vraag naar het servicebureau van het team Vergunningverlening Natuur en Landschap)